

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr 7142

1. Obiekt 888/4

BASZTA

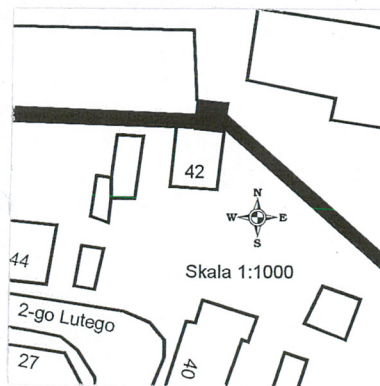
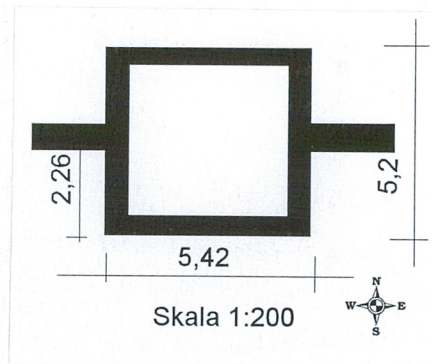
2. Czas powstania
 koniec XV w.

3. Miejscowość
 TRZCIŃSKO ZDRÓJ

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

Widok od strony północnej

4. Adres
 ul. Wolności
 Trzcińsko Zdrój
 nr hipoteczny.

5. Przynależność administracyjna
 województwo zachodniopomorskie
 gmina Trzcińsko Zdrój
 Now. GRZYBOWSKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości
 Bad Schönfliess (do 1945 r.)

7. Przynależność administracyjna
 1 VI 1975
 województwo szczecińskie
 powiat Chojna

8. Właściciel i jego adres
 Gmina Trzcińsko Zdrój

9. Użytkownik i jego adres
 j.w.
 Urząd Miasta i Gminy
 Ul. Rynek 15
 Trzcińsko Zdrój

10. Rejestr zabytków:

Nr 396 data 18. 8. 1963

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Na podstawie źródeł zakłada się, że budowę murów obronnych rozpoczęto prawdopodobnie na przełomie XIII i XIV w. Pierwsze wzmianki o obwarowaniach pochodzą z 1349 r. Mur obronny opasał cały obwód miasta, a od strony zachodniej i południowej wzbogacony był wykuszami, umożliwiającymi skuteczniejszą obronę przedpoła. Na zamknięciu dróg wylotowych usytuowane były trzy bramy: Chojeńska (Königsbergertor) od zachodu, Myśliborska (Soldinertor) od południa i Strzeszowska (Stresowertor) od północy. W tym czasie obwarowania nie posiadały jeszcze baszt. Kamienny mur oraz wykusze, zakończone gładko bez krenelaża, stanowiły dobrą obronę. Ok. 1483 dokonano przebudowy obwarowań. Przebudowa wynikała ze zmiany taktyki walki, wyrażającej się przede wszystkim zastąpieniem broni ręcznej bronią palną. Zaistniała konieczność wzmocnienia obronności zespołu i stworzenia dodatkowych punktów widokowych, a tym samym podwyższenia istniejących bram oraz wzniesienie nowych baszt wstawianych w obręb muru lub wkomponowanych w istniejące wykusze. W tym czasie obie istniejące bramy Chojeńska i Myśliborska, zostały podwyższone. Wówczas powstały również trzy baszty: jedna prostokątna i dwie cylindryczne. Do chwili obecnej zachowały się w całości: opisywana baszta prostokątna, i jedna baszta cylindryczna. Opisywana baszta powstała prawdopodobnie na istniejącym wcześniej kamiennym prostokątnym wykuszu.

Cd. wkładka nr 1

13. Opis (sytuacja, materiał, konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje).

Sytuacja. Trzcińsko położone nad jeziorem Trzygłowskim, usytuowane jest na skrzyżowaniu traktów handlowych biegnących ze Szczecina przez Kostrzyń, oraz przez Chojnę i Myślibórz do Wielkopolski. Baszta usytuowana jest w północnej części Starego Miasta, w najbardziej wysuniętym na północ punkcie murów obronnych, na wysokości ul. 2-go Lutego.

Materiał, konstrukcja, technika. Baszta posadowiona prawdopodobnie na fundamentach kamiennych spojonych zaprawą wapienną. W dolnej kondygnacji, tj. około połowę wysokości baszty tworzy mur z kamienia polnego, w układzie nieregularnym, spojonego zaprawą wapienną. Mury wyższych kondygnacji, narożniki baszty, przypory oraz wieżyczka w formie stożka wykonane z cegły pełnej ceramicznej w wątku gotyckim, spojonej zaprawą wapienną. Stropy drewniane belkowe, płaskie.

Rzut. Baszta założona na planie prostokąta. Od strony wschodniej i zachodniej przylega mur. Od strony południowej przylega prostokątny w rzucie budynek. W przyziemiu jednoprzestrzenne wnętrze z małą klatką schodową w grubości muru. Komunikacja na wyższe kondygnacje odbywa się za pomocą drabiny.

Bryła. Korpus baszty w formie czworobocznej bryły, czterokondygnacyjnej. Od strony zachodniej i wschodniej ciągną się mury, wysokie prawie do połowy wysokości baszty. Od strony południowej do baszty przylega ustawiony szczytowo parterowy budynek, kryty dachem dwuspadowym. Górny pokład wykończony płasko. Całość wieńczy stożkowy szczyt.

Elewacje. Elewacja północna do połowy swej wysokości wykonana z nieregularnie układanych kamieni z wypełnieniem z drobnych kamieni mieszanych z gruzem ceglanym. W drugiej, trzeciej i czwartej kondygnacji w dwóch osiach wąskie prostokątne otwory strzelnicze. Elewacje wschodnia i zachodnia w dolnych partiach ujęte murami kamiennymi. Wyżej murowane z cegły w wątku gotyckim. Do ok. połowy wysokości szerokie przypory, przypora od strony wschodniej mocno zniszczona i mniej czytelna. W obu elewacjach wąskie prostokątne otwory strzelnicze w jednej osi. Elewacja południowa w połowie wysokości z dostawionym szczytowo parterowym budynkiem. Elewacja w całości ceglana w wątku gotyckim. Elewacja przepruta w trzeciej i czwartej kondygnacji osiowo usytuowanymi odcinkowymi otworami okiennymi. Wszystkie elewacje zamknięte prosto bez krenelaża. Całość wieńczy stożkowy hełm z cegły.

Wnętrze. Na każdej kondygnacji jednoprzestrzenne wnętrze z małymi otworami strzelniczymi.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne baszta	17. Użytkowanie obecne nie użytkowana
ok. 300 m ³	ok. 38 m ²	19. Stan zachowania Stan zachowania baszty zły. Widoczne liczne ubytki w ceglanych elewacjach, ubytki w spoinowaniu. Liczne niekontrolowane nasadzenia na przyporach i w zwieńczeniu baszty.	
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Po 1945 r. nie prowadzono większych prac remontowych.		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Wskazane wykonanie prac konserwatorskich elewacji z uzupełnieniem spoinowania, ubytków cegły. Należy usunąć roślinność porastającą elewację. Wskazane znalezienie nowej funkcji oraz zagospodarowanie baszty. Wszelkie prace prowadzone przy obiekcie powinny być uzgadniane ze służbami konserwatorskimi.	

Nr inw. 414 D/2001

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Akta Magistratu Trzcińsko Zdrój w Archiwum Państwowym w Szczecinie
nr 269, 1898 r.

24. Uwagi różne

Nr. inw. 41.025-41.041

25. Opracował

tekst mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.

plany, rysunki mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.

zdjęcia fotogr. mgr Tomasz Wolender, wrzesień 2001 r.

miejsce przechowywania negatywów WOSOZ Szczecin

22. Bibliografia

- J. Bogdanowski, Z. Holcer, M. Kornecki, Architektura obronna, Warszawa 1994,
E. Lukas, Mury obronne w Trzcińsku Zdroju, Szczecin 1964,
E. Lukas, Mury obronne województwa szczecińskiego, Szczecin 1967,
B. Kozińska, Trzcińsko Zdrój. Studium urbanistyczno-konserwatorskie, Szczecin 1985,
Die Kunstdenkmäler der Provinz Brandenburg, t. VII cz. 1 Kreis Königsberg, Berlin 1928,
Biesiekierski, Zarys historii rozwoju fortyfikacji stałej, 1924 cz. I,
L. Brieg, Aus Stillen, Städten der Mark Brandenburg, Berlin.
A. Jastrzębski, Historia fortyfikacji stałej. Cz. I, 1924 - 25.
E. Kayser, Deutsche Städtebuch, 1939,
Siedler, Markische Städtebau in Mittelalter, 1914,

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Panorama miasta od strony wschodniej wg ryciny Petzolda z ok. 1710 r. str. 243
w: Voss, Hoppe, Die Kunstdenkmäler der Provinz Brandenburg, t. VII cz. 1 Kreis
Königsberg, Berlin 1928,
Panorama miasta od strony wschodniej w: M. Merian, Topographia electoratus
Branderbugici et Ducatus Pomeraniae 1652,

27. Załączniki

1. Załącznik nr 1, wkładka: cd. historii, plan miasta z 1720 r., widok miasta z 1652 r.
2. Załącznik nr 2, wkładka: fotografie

1. Miejscowość

TRZCIŃSKO ZDRÓJ

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

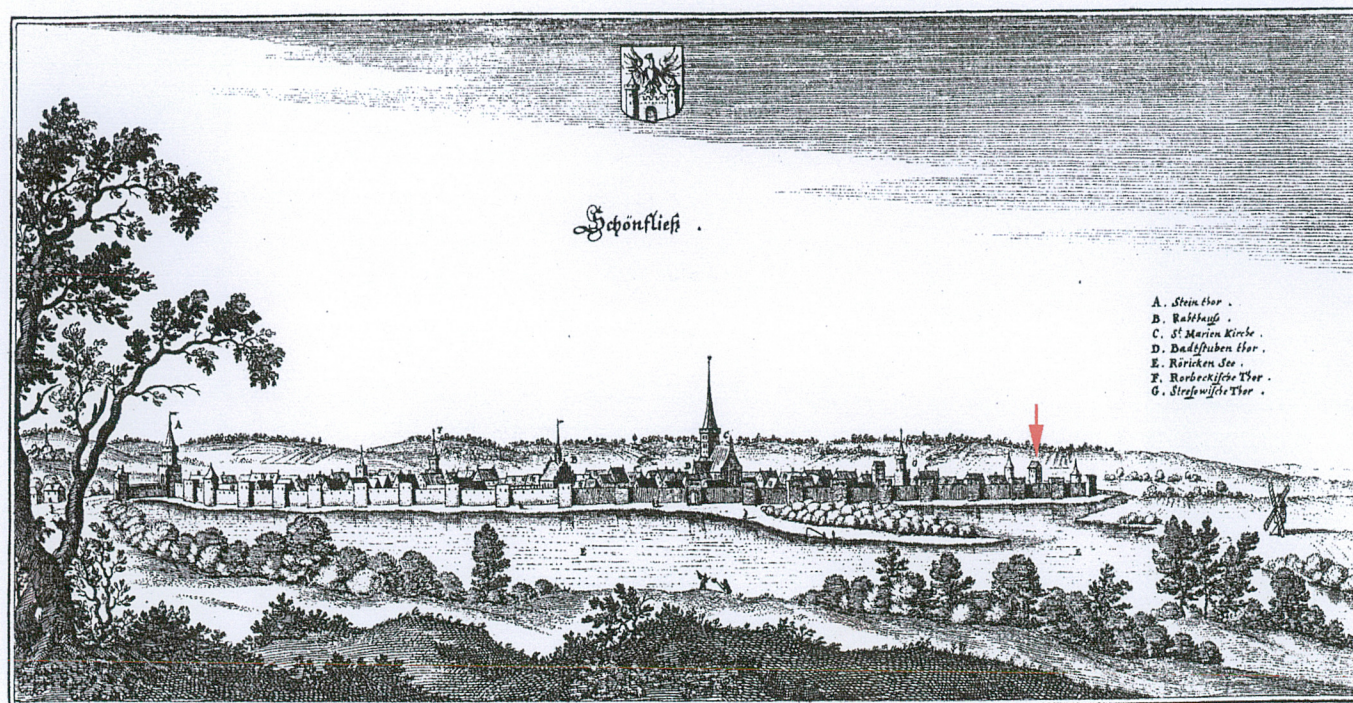
BASZTA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

cd. punktu 12, plan miasta z 1720 r., widok miasta z 1652 r.

Cd. punktu 12:

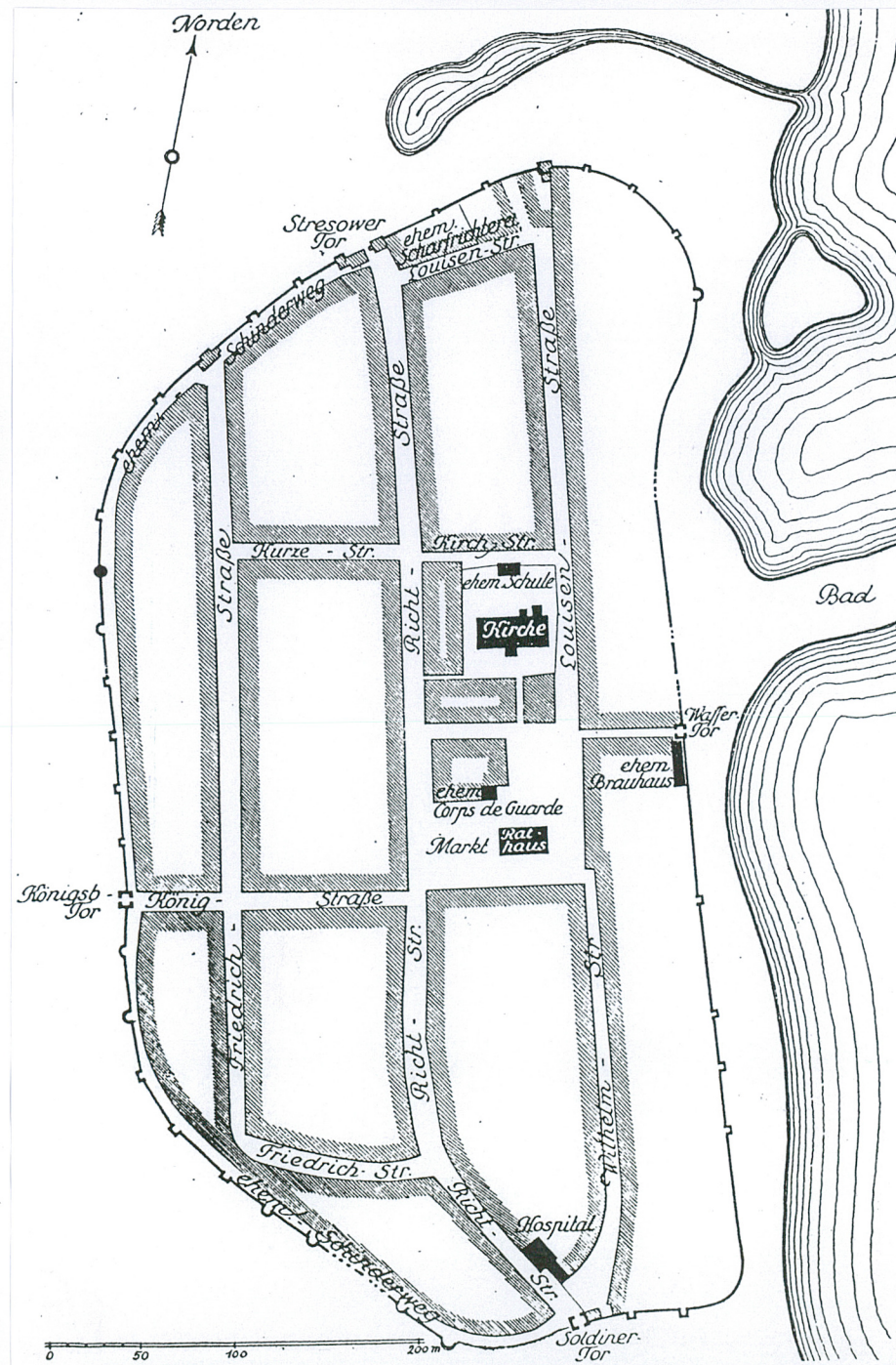
Baszta uzyskała, podobnie jak nadbudowane bramy, wysokie piętro ze strzelnicami i stożkowy hełm, wykonane z cegły. Drugą fazę rozbudowy obwarowań a tym samym powstanie baszty można wydatować na koniec XV w. Późniejsze przebudowy obwarowań nie wpłynęły na wygląd baszty. Obecnie baszta nie jest użytkowana.

Panorama miasta od strony wschodniej z 1652 r. wg M. Meriana

Wkładkę założył: mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.

Miejsce przechowywania negatywów: WOSOZ Szczecin

Plan miasta z 1720 r.

1. Miejscowość
TRZCIŃSKO ZDRÓJ

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
BASZTA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
fotografie

Widok elewacji południowej

Widok od strony południowo-zachodniej

Widok od strony północno-zachodniej

Wkładkę założył: mgr Elwira Wolender, wrzesień 2001 r.

Miejsce przechowywania negatywów: WOSZ Szczecin

Widok fragmentu baszty od strony południowo-zachodniej

Widok od strony południowej